

ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

ΤΟ ΜΟΝΟ
ΤΗΣ
ΖΩΗΣ ΤΟΥΣ
ΤΑΞΙΔΙ

ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΕ ΠΟΛΕΜΟ

ΚΑΙ ΣΕ ΕΙΡΗΝΗ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Αφιόν σημαίνει παπαρούνα

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΥ ΒΡΑΧΟΥ ακούμε με την Ελ. το κάλεσμα να προσκυνήσουμε τον Προφήτη. Είναι ένας υποβλητικός, υπερβατικός ήχος. Καταπιεστικός επίσης.

Κάθιδροι από το σκαρφάλωμα των πεντακοσίων εβδομήντα σκαλοπατιών, αφηνόμαστε στον λυτρωτικό αέρα, παρατηρώντας την ερημιά που τυλίγει τη μικρή πόλη ολόγυρα. Τα γκρίζα βουνά στο βάθος.

Μέσα Ιουλίου στο Αφιόν Καραχισάρ· καθώς υποχωρεί η κάψα της ημέρας, ένας απαλός άνεμος δροσίζει το δέρμα και την ψυχή.

Υποτίθεται ότι στις περιοχές γύρω απ' το Αφιόν παράγεται περίπου το ένα τέταρτο της παγκόσμιας νόμιμης παραγωγής οπίου. Η μαγική παπαρούνα.

Ο Θεόδωρος Νικολέρης, εθελοντής το 1920, επίσημος φωτογράφος της 12ης Μεραρχίας, είχε αποτυπώσει με την κάμερά του τέσσερις Τούρκους, δύο άνδρες και δύο γυναίκες, να μαζεύουν όπιο. Η λεζάντα ενδεικτική: «Συγκομιδή αφιονίου παρά το Αφιόν Καραχισάρ». Αχρονολόγητη φωτογραφία, μάλλον όμως είναι τραβηγμένη τον Ιούλιο του 1921, λίγο μετά την κατάληψη του Αφιόν από το ελληνικό Α' Σώμα Στρατού, παραμονές της προέλασης στον Σαγγάριο. Ο εφιαλτικός Αύγουστος του 1921.

Προσανατολίζω το βλέμμα μου βορειοανατολικά, προς μια

γκρίζα, απέραντη ερημιά. Κάπου εκεί, πέρα απ' το σημείο όπου φτάνει το μάτι, απλώνεται η Αλμυρά Έρημος, νότια του Σαγγαρίου. Σε μιαν άλλη φωτογραφία του Νικολέρη, η λεζάντα αποτυπώνει λακωνικά την απάνθρωπη συνθήκη: «Φάλαγξ της XII Μεραρχίας βαδίζουσα προς τον Σαγγάριον υπό τον καυστικόν ήλιον του Αυγούστου 5 – VIII – 21».

Ακούγοντας το μονότονο θρησκευτικό μουρμουρητό του μουεζίνη που καλύπτει όλο σχεδόν το Αφίον, αποστρέφω το βλέμμα από την άφαντη έρημο, σηκώνω το κεφάλι και η ματιά μου πέφτει τώρα στη μεγάλη ερυθρά ημισέληνο που κυματίζει στο υψηλότερο σημείο του μαύρου βράχου. Κοιτάζω τα ελάχιστα απομεινάρια του κάστρου που έχτισαν πάνω σε αυτή την απρόσιτη κορυφή οι Χιττίτες και που αργότερα κατοίκησαν οι

Ρωμαίοι και οι Βυζαντινοί. Μετά τη μάχη του Μαντζικέρτ και τη συντριβή του Ρωμανού Διογένη, το 1071, το Αφίόν πέφτει στα χέρια των Σελτζούκων Τούρκων. Οριστικά.

Κάποια στιγμή ο μουεζίνης επιστρέφει επιτέλους στη σιωπή του κι έτσι όπως απλώνεται η νύχτα, η πόλη με τα χαμηλά πέτρινα σπίτια και τα κεραμίδια πλημμυρίζει με μικρά, διάσπαρτα φώτα. Τα πρώτα άστρα διακρίνονται στον ουρανό.

Προτείνω στην Ελ. να μείνουμε για λίγο στην κορφή του βράχου· η αστροφεγγιά από ένα τόσο ψηλό σημείο, παρά τη θολούρα των υψηλών θερμοκρασιών κατά τη διάρκεια της ημέρας, θα είναι σπάνιο θέαμα. Εκείνη έχει ήδη αρχίσει όμως να κατηφορίζει με μίαν ανυπομονησία.

Είναι Σάββατο βράδυ και μέσα στο απαλό μούρμουρο του

ανέμου, ξεχωρίζουμε ήχους που έρχονται μέσα από τα στενά, μικροσκοπικά σοκάκια. Γέλια, φωνές και μουσικές. Κυρίως μουσικές. Κρουστά. Κι ένας ρυθμός μονότονος, επαναλαμβανόμενος και, φυσικά, ανατολίτικος.

Η Ελ. προπορεύεται· την κοιτάζω από τα πιο ψηλά σκαλοπάτια, τα πέτρινα και ακανόνιστα. Καθώς το σχεδόν τελετουργικό, εκστατικό τσιφτετέλι δυναμώνει, πάει και στέκεται στην άκρη του γκρεμού. Στο βάθος, από κάτω της, κάποιο στενό ξεχωρίζει φωτισμένο με λαμπιόνια. Γυρίζει και μου λέει, γάμος πρέπει να γίνεται. Καθώς πλησιάζουμε, η μουσική γίνεται πιο καθαρή: τσιφτετέλι· με κρόταλα από ζωντανή μπάντα.

Ο ήχος έχει κάτι που ξεσηκώνει. Σου διαλύει το μυαλό, μοιάζει να μην έχει χρόνο: αρχαίος, μυστικιστικός μέσα στον διονυσιακό του οίστρο και την ίδια στιγμή, λαϊκός, σχεδόν αγοραίος, έκσταση και πανηγύρι μαζί. Μια μουσική που δεν σου επιτρέπει να σκεφτείς μια στάλα. Όλα γίνονται σώμα· σάρκα.

Θα μπορούσες να είχες ακούσει τέτοια μουσική, εσύ βέβαια με παλαιά, παραδοσιακά όργανα, στο πέρασμά σου από αυτά τα μέρη. Τότε. Τον χειμώνα του 1921-22, εκείνον τον καταστροφικό χειμώνα της απραξίας (αλλά και της λυτρωτικής ανάπαυσης μετά τον φρικαλέο Σαγγάριο). Σε ένα επιταγμένο τούρκικο σπίτι, κάποιος συνάδελφός σου βάζει μια πλάκα στον φωνόγραφο. Η βελόνα να γρατζουνάει μια ανατολίτικη μελωδία με βιολί, λαούτο και σαντούρι. Μια αντρική φωνή τραγουδάει στα ελληνικά.

*Μαύρα μάτια μου φως μου, μαύρο 'ναι σαν την ελιά
κι όποιος τα γλυκοφιλήσει Χάρο δεν φοβάται πια.*

Αβνταντάγκιν, ωπ!

*Σάλα, σάλα, μες στη σάλα τα μιλήσαμε
να σε πάρω, να με πάρεις συμφωνήσαμε.*

Στα είκοσι τρία σου χαζεύεις με λαχτάρα τις νεαρές Τουρκάλες, τις Αρμένισσες και τις Ελληνίδες Μικρασιάτισσες, όπως και οι άλλοι, οι άγνωστοι, ανώνυμοι συνάδελφοί σου, όχι πολύ διαφορετικοί από εκείνους που αφηγούνται τον πολεμικό τους βίο στο δεύτερο *Συναξάρι Αντρέα Κορδοπάτη* του Βαλτινού: «Ευρισμένες όλες. Αυτές, όταν παντρεύονται, το 'χουν δηλαδή σαν τιμή, πάνε στο χαμάμ και πλένονται και το ξυρίζουν. Βάνουν αλοιφές... Μουδανιά, Προύσα. Στην Προύσα έχει τα καλύτερα χαμάμ».

Πέρασες από τα Μουδανιά, πέρασες και από την Προύσα. Και από το Εσκή Σεχίρ.

Βρίσκομαι στο κατόπι σου, Νίκο, γυρεύοντας τα σβησμένα σου ίχνη μέσα στον χρόνο.

Τα πράγματα που κουβαλούσες

ΑΚΟΥΣΕ ΜΕ.

Σε όλη μας τη ζωή παιδευόμαστε από πράγματα που δεν είναι εκεί.

Σκιές.

Έχει κάτι εθιστικό όλο αυτό. Ίσως επειδή όλοι μας έχουμε μια μυστική ζωή. Περισσότερες σκιές από αυτή τη μία που μας ακολουθεί σε κάθε μας κίνηση.

Οι Ιάπωνες λένε πως έχουμε τρία πρόσωπα. Το πρώτο είναι αυτό που δείχνουμε στον κόσμο. Το δεύτερο, αυτό που δείχνουμε στους δικούς μας ανθρώπους. Το τρίτο μας πρόσωπο είναι αυτό που δεν δείχνουμε ποτέ σε κανέναν. Και είναι αυτό που καθρεφτίζει με μεγαλύτερη ακρίβεια τον μύχιο εαυτό μας. Το πρόσωπο που δεν *είναι εκεί*.

Σκέφτομαι πόσο ανιαρά θα ήταν όλα αν στη ζωή –σε αυτή τη ζωή, έτσι όπως τη γνωρίσαμε– δεν συνέβαινε κάτι τέτοιο. Μια ζωή δίχως ρωγμές και τσακίσματα. Μια ζωή χωρίς κενά, χωρίς ελλείψεις. Χωρίς χάσματα.

Δεν ξέρω αν με καταλαβαίνεις. Ήθελα απλώς να ξέρεις ότι, για μένα, εσύ ήσουν ένα από αυτά τα πράγματα που δεν *είναι εκεί*.

Παράδοξη απουσία. Μερικές φορές πιο συντριπτική από κάθε παρουσία. Το τρίτο μου πρόσωπο.

Μου πήρε χρόνια να το καταλάβω αυτό.

‘Όπως και κάτι ακόμα: ότι μπορείς να σκοτώνεις ανθρώπους χωρίς όπλο, χωρίς ξιφολόγχη. Δίχως ούτε καν ένα άγγιγμα.

‘Ότι μπορείς να σκοτώσεις κάποιον και μόνο με την απουσία σου. Με τη σιωπή σου.

‘Ότι έτσι μπορείς ακόμα και τον εαυτό σου να σκοτώσεις.

Να τον σκοτώνεις κάθε μέρα, κάθε νύχτα.

(Το τσαλακωμένο σεντόνι και το ιδρωμένο μαξιλάρι το πρωί σημαίνει ότι κάτι έζησες στον ύπνο σου. ‘Ότι *κάπου* πήγες. Κάπου αλλού ταξίδεψες – χωρίς να το θέλεις).

Αλλά κάτι τέτοια, φαντάζομαι, είναι προβλήματα μιας ζωής ειρηνικής. ‘Όχι μιας ζωής εν πολέμω. Εκεί τα πράγματα είναι πιο απλά.

Και πολύ πιο κόκκινα. Αιμάτινα.

Εσύ αυτό το γνωρίζεις καλά. Πολύ καλύτερα από μένα.

Έγραψα ένα βιβλίο για τον φόνο σου.

Του έδωσα τον τίτλο *Είμαι όσα έχω ξεχάσει*.

Θυμάσαι;

Υποτίθεται ότι ήσουν ο παππούς μου αλλά δεν μπόρεσα ποτέ να σε πω παππού. Μόνον: *ο πατέρας του πατέρα μου*.

Για χρόνια, μονάχα δύο πράγματα ήξερα για σένα: ότι σε δολοφόνησαν το 1944. Κι ότι είχες κάνει στρατιώτης στη Μικρασιατική εκστρατεία.

Ο γιος σου, στις ελάχιστες εκείνες φορές που μιλούσε για τον πατέρα του, για τη Μικρά Ασία μιλούσε. ‘Όχι για τη δολοφονία. ‘Όμως ακόμα και για τη συμμετοχή σου σ’ εκείνη την εκστρατεία, τίποτα δεν ήξερε.

Λοιπόν.

Είναι η πρώτη φορά που σου απευθύνω τον λόγο. Στο *Είμαι όσα έχω ξεχάσει* δεν τόλμησα. Μάλλον επειδή εκεί ξεψάχνιζα τον φόνο σου. Ντρεπόμουν να σου θυμίσω ότι είσαι νεκρός. Να σου θυμίσω πώς πέθανες στα σαράντα πέντε σου.

Εκεί απευθυνόμουν περισσότερο στον γιο σου, στον πατέρα μου, παρά σε σένα.

Εκεί μιλούσα για το πώς η μνήμη του φόνου σου έγραψε μέσα του. Πώς η δολοφονία σου μπήκε ανάμεσα σε εκείνον και σε μένα.

Τώρα, εδώ, θα είναι αλλιώς. Τώρα, εδώ, δεν θα είσαι πατέρας. Θα είσαι νέος, είκοσι χρονών, και θα ταξιδεύεις για μία και μοναδική φορά στη ζωή σου.

Εδώ θα σου απευθύνομαι με το όνομά σου: *Νίκος*. Το όνομα του μεγάλου μου αδερφού.

Δυσκολεύομαι βέβαια. Ίσως όλο αυτό να ήταν πιο εύκολο αν πίστευα σε κάποιας μορφής μεταθανάτια ύπαρξη. Αλλά και μόνο ως ιδέα μου φαίνεται εξωφρενικά απίθανη. Θέλω να πω, ωραία θα ήταν κάποτε να συναντιόμασταν επιτέλους σε κάποια μυστική διάσταση και να σε γνώριζα. Και να μου έλυνες μερικές απορίες. Δεν το βλέπω όμως να συμβαίνει. Μακάρι να κάνω λάθος.

Είσαι ένας άγνωστος για μένα, Νίκο. Αλλά ποτέ δεν ησυχάσα στην ιδέα ότι *ο πατέρας του πατέρα μου* μου είναι άγνωστος.

Τι στ' αλήθεια με δένει μαζί σου; Το αίμα της συγγένειας; Πολύ θεωρητικό. Πολύ αόριστο και θολό. Πολύ *επίσημο*.

Ο τρόπος που σε θυμόταν ο γιος σου;

Ο φόνος;

Η εκστρατεία και η καταστροφή;

Ναι, ίσως. Όμως εγώ θέλω να ξεκινήσω από αλλού: θυμάσαι τι έγραφα στο *Είμαι όσα έχω ξεχάσει*; Ότι το 2014 πρόλαβα εν ζωή την ενενηνταοχτάχρονη ανιψιά σου, τη Σωτηρία. Κόρη του δικού σου μεγάλου αδερφού. Εκείνη μου διηγήθηκε πως στα νιάτα σου έκανες ό,τι μπορούσες για να αποφεύγεις τις αγροτικές εργασίες. Κρυβόσουν για να διαβάσεις, μου είπε.

Υπήρχε ένα εκκλησάκι στο χωριό σας, στον Άγιο Ανδρέα. Ένα παρεκκλήσι, ο Άγιος Αθανάσιος. Εκεί πήγαινες μικρός, μου είχε πει η Σωτηρία, και κρυβόσουν με ένα βιβλίο.

Κρυβόσουν για να διαβάσεις. «Η πρόταση αυτή» έγραφα στο *Είμαι όσα έχω ξεχάσει* «ήχησε στ' αυτιά μου όπως ένα τραγούδι. Από τις σπάνιες εκείνες στιγμές που σε έναν άγνωστο πρόγονό σου αναγνωρίζεις κάτι από τον δικό σου χαρακτήρα, από τον βαθύτερο εαυτό σου».

Έπειτα ήταν μια διήγηση της Δώρας, της κόρης σου: φρόντιζες να τους φέρνεις, λέει, συστηματικά μια εφημερίδα στο σπίτι (η *Ακρόπολη* ήταν;) που είχε ένα εβδομαδιαίο ένθετο με ταξίδια σε μακρινούς προορισμούς. Αυτά στο Αγρίνιο της δεκαετίας του '30.

Η Δώρα και ο Κώστας, ο γιος σου, ως μεγαλύτεροι από τη Βιβή, το τρίτο σου παιδί, ξεκοκάλιζαν μαζί σου το ένθετο με τις αφηγήσεις και τις φωτογραφίες από εξωτικούς τόπους. Η Δώρα θυμάται αυτές τις αναγνώσεις σαν βάλαμο. Ινδονησία, Πολυνησία, Νησί του Πάσχα.

Μέρη που εσύ, Νίκο, δεν ταξίδεψες ποτέ.

Ταξιδεψες μονάχα εκεί. Χωρίς να το θέλεις.

Το μοναδικό ταξίδι της ζωής σου με οδήγησε, μέσα Ιουλίου του 2012, σε μέρη που δεν θα με ενδιέφερε ποτέ να επισκεφτώ. Το έκανα μόνο και μόνο επειδή από μερικά απ' αυτά πέρασες εσύ: Σμύρνη, Αφίον Καραχισάρ, Εσκή Σεχίρ, Προύσα. Τότε.

Είχα μαζί μου ένα από τα αγαπημένα μου αναγνώσματα: το *The Things They Carried* του Αμερικανού Τιμ Ο' Μπράιεν, βετεράνου του Βιετνάμ.

«Τα πράγματα που κουβαλούσαν»: εύστοχος τίτλος. Τα όπλα. Το ασηκωτο σακίδιο, ο βαρύς γυλιός στην πλάτη, και βέβαια οι ιστορίες, μέσα σας. Από εκεί.

Ποια είναι η δική σου πολεμική ιστορία, Νίκο;

«Στο τέλος, φυσικά» γράφει ο Ο' Μπράιεν «μια αληθινή πολεμική ιστορία δεν είναι ποτέ για τον πόλεμο. Είναι για τη λιακάδα. Είναι για τον ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο απλώνεται η αυγή πάνω από έναν ποταμό όταν ξέρεις πως πρέπει να διασχίσεις τον ποταμό και να βαδίσεις στα βουνά και να κάνεις πράγματα που φοβάσαι να κάνεις. Είναι για την αγάπη και τη μνήμη. Είναι για τη λύπη. Είναι για αδερφές που δεν απαντούν ποτέ στις επιστολές των αδερφών τους και για ανθρώπους που ποτέ δεν ακούνε».

Το δικό μου ταξίδι πες το όπως θέλεις. Μονάχα, προς Θεού, μην το αποκαλέσεις «προσκύνημα». Πιο πολύ ήταν μια δική μου εμμονή: να προσπαθήσω να ιχνηλατήσω το μοναδικό ταξίδι που έκανες μαζί με χιλιάδες άλλους της γενιάς σου. Κάποιοι ήσανταν καλά παιδιά· κάποιοι ήσανταν καθάρματα. Αυ-

τό ήταν σχεδόν για όλους σας το μοναδικό ταξίδι της ζωής σας. Για να πάτε να σκοτώσετε και να σας σκοτώσουν.

Κάτι με κάνει να διστάζω, ακόμα και τώρα. Μάλλον είναι αυτό που έγραφε ο Παπαδιαμάντης το 1910, όταν ήσουν μόλις έντεκα, τη χρονιά που, όπως έμαθα, πιστέψατε όλοι, κι εσύ μαζί, ότι ένας κομήτης θα φέρει το τέλος του κόσμου. Αυτό που γράφει ο Παπαδιαμάντης είναι κάτι σαν διαρκής υπενθύμιση μέσα μου, τόσο για τα καλά παιδιά όσο και για τα καθάρματα. Είναι μια υπενθύμιση και ως προς εσένα φυσικά:

Ας με συγχωρήσωσιν αι σκιαί, διότι εμνημόνευσα όλα ταύτα.

Η σκόνη των παπουτσιών

ΔΥΟ ΠΕΡΙΠΟΥ ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΙΝ από την κοπιαστική ανάβαση στον μαύρο βράχο του Αφιών Καραχισάρ, ανέβηκα τα δύο τρία σκαλιά της εισόδου ενός νεοκλασικού κτίσματος στην Πλάκα, όπου στεγάζεται η Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού ή αλλιώς ΔΙΣ/ΓΕΣ, πολύ κοντά στους στύλους του Ολυμπίου Διός. Εκεί συνάντησα έναν απρόσμενα προσηνή αντισυνταγματάρχη, απόφοιτο της Ευελπίδων και πτυχιούχο Ιστορίας και Πληροφορικής. Του είπα ότι αναζητούσα τα ίχνη σου.

Του έδειξα τη μοναδική φωτογραφία που είχα στην οποία είσαι ένστολος στη Μικρά Ασία, μαζί με συναδέλφους σου. Η φωτογραφία δεν φέρει καμία ένδειξη, ημερομηνία, χρονολογία ή συγκεκριμένη τοποθεσία.

Εσύ διακρίνεσαι πρώτος, από δεξιά, στην μπροστινή σειρά, με το μικρό τετράγωνο μουστάκι και τη φράντζα. Έχεις το δεξί σου χέρι περασμένο μέσα από το χιτώνιο, όπως και άλλοι συνάδελφοί σου. Το αριστερό σου πόδι είναι ελαφρώς προτεταμένο. Είσαι στητός, ευθυτενής.

Τα παπούτσια όλων σας είναι κατασκονισμένα. Λες κι έχειτε τσαλαβουτήσει μέσα σε στεγνή πούδρα από ασβέστη.

Ο αντισυνταγματάρχης την κοίταξε για μερικά δευτερόλεπτα προσεκτικά. «Ο παππούς σας φέρει διακριτικά λοχία» σχολίασε.

Λοχίας σιτιστής, έλεγε ο πατέρας μου. Αυτό μόνο, έτσι ξερά: «Ο πατέρας μου στη Μικρά Ασία ήταν λοχίας σιτιστής». Τίποτε άλλο.

Ο αντισυνταγματάρχης με συμβούλευσε να μάθω πού είχες γεννηθεί και να αποταθώ στο τοπικό στρατολογικό γραφείο. Επί ενενήντα χρόνια, μου εξήγησε, ο φάκελος του εκάστοτε κληρωτού παραμένει στο στρατολογικό γραφείο της περιοχής του. Έπειτα μεταφέρεται και αποθηκεύεται στα Γενικά Αρχεία του Στρατού, στο Γουδί.

Ο στρατός δεν πετάει ποτέ τίποτα. Αυτή είναι η γενική αρχή.

Από το νεοκλασικό της ΔΙΣ/ΓΕΣ βρέθηκα λίγη ώρα αργότερα στην *Καθημερινή*. Μπήκα στην ιστοσελίδα του Γενικού Επιτελείου κι έκανα το απαραίτητο κλικ στην ένδειξη «Στρατολογία». Ήξερα ότι είχες γεννηθεί σε ένα χωριό που έως τότε

δεν είχα επισκεφτεί ποτέ μου, τον Άγιο Ανδρέα –πρώην Μπουρλέσα–, στη Μακρυνεία, βορείως του Μεσολογγίου, πολύ κοντά στη μεγάλη λίμνη της Τριχωνίδας.

Συνεπώς, γύρευα το Στρατολογικό Γραφείο Μεσολογγίου. Εντόπισα απρόσμενα εύκολα τα στοιχεία επικοινωνίας κι έστειλα μήνυμα στην ηλεκτρονική του διεύθυνση. Δεν ήλπιζα σε κάποια απάντηση.

Δεκαπέντε μέρες μετά δέχτηκα τηλεφώνημα από έναν νεαρό λοχαγό. Τα λόγια του: «Έχω μπροστά μου τον φάκελο του παππού σας».

Τελείως ασυναίσθητα, κράτησα την ανάσα μου.

Ο άγνωστος λοχαγός απ' το Μεσολόγγι μου είπε πως για να φτάσει αντίγραφο του φακέλου στα χέρια μου, επικυρωμένο από την υπηρεσία του, θα χρειαζόταν να προσκομίσω πιστοποιητικό εγγυτέρων συγγενών. Προτού κλείσουμε, του ζήτησα τουλάχιστον να μου πει προφορικά σε ποια μονάδα είχες υπηρετήσει στη Μικρά Ασία.

Τότε ήταν η πρώτη φορά που άκουσα για το 2/39 Σύνταγμα Ευζώνων, το μεσολογγίτικο ευζωνικό σύνταγμα. Αυτό έγινε το δικό μου άστρο της Βηθλεέμ στην αναζήτησή σου.

Απέστειλα το πιστοποιητικό εγγυτέρων συγγενών και λίγες ημέρες μετά έφτασε στα χέρια μου ένας μικρός γαλαζωπός φάκελος με τη σφραγίδα του Στρατολογικού Γραφείου Μεσολογγίου. Μέσα είχε το έγγραφο. Ήταν η δική σου κρυψώνα. Αλλά σε ξετρύπωσα.

Πιστοποιείται ότι: Ο Νικόλαος Μαγκλίνης, του Κωνσταντίνου και της Παρασκευής, έτος γέννησης 1899, με αριθμό στρατιωτικού μη-

τρώων 104/4601/1919, ήταν γραμμένος στο Μητρώο Αρρένων του Δήμου Μακρυνείας του Δημοτικού Διαμερίσματος Αγίου Ανδρέα του Νομού Αιτωλοακαρνανίας.

Παρακάτω:

Ο κληρωτός Νικόλαος Μαγκλίνης υπέστη τις παρακάτω μεταβολές: 1919, 6 Μαρτίου: κατατάχθηκε Έμπεδον Πεζικού ΙΙΙ Μεραρχίας για δύο (2) έτη.

Μάλιστα.

Παρουσιάστηκες λοιπόν στην Πάτρα. Εκεί βρισκόταν τότε η έδρα της 3ης Μεραρχίας, στις 6 Μαρτίου 1919. Στην 3η Μεραρχία ανήκε το 2/39 Σ.Ε.

Άφησες τις σπουδές σου στην Αθήνα, στην Ανωτάτη Εμπορική, για να στρατευτείς. Το έκανες για να τελειώνεις μια ώρα αρχύτερα; Ή σε υποχρέωσε ο στρατός να το κάνεις;

№ 402988 /07

ΤΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΜΕΙΣΙΔΟΓΓΙΟΥ

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ

ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΤΥΠΟΥ Α

Πιστοποιείται ότι:

Ο ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
και της Παριση Κωνσταντίνης γεννήσης 1899 σε 164/14601/1919
γγραμμένος στο Μητρώο Αρρένων του Δημοσίου της Κοινότητας Μαρουσίου
του Δήμου Αγίου Ανδρέα του Νομού Αιτωλοακαρνανίας

έχει υποστεί τις παρακάτω μεταβολές:

1919 6 Μαρ. Κατάταξη ως Εμπόρου Πετρελίου III Μεταρ-
χισης στα Ανω Σώματα

1920 13 Οκτ. Μεταρτίθηκε 9284 Στάση ως
Στάση Στρατιωτική Ειρήνην

1921 1 Δεκ. Μεταρτίθηκε

1921 13 Μαρ. Κατάταξη στον βαθμό του Λοχία Λημέ ανάρ-
χθέντος στο 234 Στάση ως Ειρήνην

1923 3 Μαρ. Μεταρτίθηκε από 234 Στάση ως Ειρήνην
Από 234 Στάση ως Ειρήνην

1943 10 Δεκ. της Εθνικής Αντιστάσεως από την υπη-
ρέσια του αυτή με αφερέσει υποχρεώσε-
ως 10 Δεκ. 1943 Ανεκέρει

1943 20 Ιαν. 11 - χρόνος πραγματικής στρατιωτικής
υπηρεσίας χρόνος περσιστών (9) μηνών
από 10 Δεκ. 1943

1943 20 Ιαν. 12 - χρόνος πραγματικής στρατιωτικής
υπηρεσίας χρόνος περσιστών (9) μηνών
από 10 Δεκ. 1943

1943 20 Ιαν. 13 - χρόνος πραγματικής στρατιωτικής
υπηρεσίας χρόνος περσιστών (9) μηνών
από 10 Δεκ. 1943

Από τις παραπάνω μεταβολές προκύπτει ότι δεν έχει εκπληρώσει τις στρατιωτικές
του υποχρεώσεις και δεν υπέχει σήμερα καμία στρατιωτική υποχρέωση.

Το Πιστικό αυτό εκδίδεται ύστερα από σχετική αίτηση του, για κάθε νόμιμη χρήση.

Επ' αυτού, η διαδυσκτιακή φίλη κυρία Φώφη Μορφάκη με πληροφορεί ότι στην εποχή σου οι νέοι στρατεύονταν σε ηλικία είκοσι ενός ετών. Στη διάρκεια της Μικρασιατικής Εκστρατείας, στο τέλος του 1919, στρατεύονταν οι νέοι της στρατολογικής κλάσης 1919, που ήταν και η δική σου κλάση (σύμφωνα με το έγγραφο: ΣΑ 104/4601/1919). Εσύ όμως στρατεύτηκες στα είκοσί σου και στις αρχές του 1919, προτού καν ξεκινήσει η περιπέτεια στη Μικρά Ασία.

«Ο στρατός, που γνώριζε τις δυσκολίες προσαρμογής» μου γράφει η Φώφη Μορφάκη «διέταξε όπως κατά την κατάταξη να επιλεγεί το 25% και στο 75% να δοθεί η αναβολή κατάταξης του ενός χρόνου. Πολλοί πήραν την αναβολή με την επίσημη δικαιολογία “ένεκα αδυναμίας έξεως”». Εσύ δεν πήρες αναβολή. Όπως επίσης δεν πήρε αναβολή ο Πάνος Ρήγας, αδερφός του παππού της Φώφης Μορφάκη.

Ο Πάνος Ρήγας γεννήθηκε στη Ναύπακτο το 1900, κοντά στα μέρη σου δηλαδή, έναν χρόνο μετά από σένα. Η οικογένειά του ήταν μια από τις λίγες, τότε, αστικές της Ναυπάκτου. Ο Ρήγας υπηρέτησε ως επιλοχίας στο Ιππικό. Η κυρία Μορφάκη μου έστειλε μια φωτογραφία του όπου ο Ρήγας ποζάρει με την αδερφή του Χαρίκλεια και την ανιψιά του (και μητέρα της Φώφης Μορφάκη) ενόψει της αναχώρησής του για τη Μικρά Ασία. Η φωτογραφία επέστρεψε στην οικογένεια, ο ίδιος ο Πάνος όμως όχι. Ο ίδιος παρέμεινε εκεί. Η αδερφή του στη φωτογραφία τον περίμενε να γυρίσει. Και η Φώφη Μορφάκη μεγάλωσε με τις ιστορίες γύρω από τον Πάνο Ρήγα.

